

Tereza Průšová, *Karel I. z Anjou a projekt církevní unie*
Bakalářská práce, FFUK, Ústav světových dějin, 2016, s. 76

Tereza Průšová si ve své bakalářské práci stanovila za úkol analyzovat události, jež vedly na druhém lyonském koncilu k uzavření církevní unie, a osvětlit, jak byla přijata východní i západní církví a jakou roli v tomto procesu hráli dva stěžejní protagonisté, král obojí Sicílie Karel I. z Anjou a byzantský císař Michaél VIII. Palaiologos. Autorka se rozhodla sledovat vybranou problematiku v širším kontextu od počátku 13. století, kdy došlo ke čtvrté křížové výpravě a pádu Konstantinopole do rukou křuzáků, nastínit jeho důsledky pro vnitřní poměry na bývalém území byzantské říše a pro postavení zdejší církve a zabývat se zpětným dobytím Konstantinopole Byzantinci, jež bylo spojeno s mocenským nástupem Michaéla VIII. Palaiologa. Stejnou pozornost věnovala také vzestupu moci Karla I. z Anjou a jeho intronizaci v království obojí Sicílie. O těchto záležitostech pojednala v prvních třech kapitolách. V dalších dvou se zabývala předběžným vyjednáváním o uzavření církevní unie, plány Karla z Anjou na novou křížovou výpravu proti schismatické Byzanci a vlastním průběhem druhého lyonského koncilu. V posledních dvou kapitolách vylíčila reakci západního katolického i východního pravoslavného křesťanstva na uzavření unie a zhodnotila její šance na úspěch, respektive příčiny jejího krátkého trvání.

Průšová se svého úkolu zhostila na solidní úrovni. Práce má logicky koncipovanou strukturu, výklad je plynulý a zajímavý. Z jeho charakteru je sice zřejmé, že se jedná především o kompilaci - autorka v závěru uvádí seznam použitých pramenů, z jejího výkladu však nevyplývá, že by se zabývala jejich analýzou, a na prameny většinou neodkazuje - to však považuji při zpracování bakalářské práce za zcela přijatelné. Po obsahové stránce je text Průšové v pořádku a svědčí o tom, že autorka se dobře orientuje jak ve středověkých dějinách západní tak východní Evropy, seznámila se s charakterem středověké společnosti a její mentality a prokázala také dobrou znalost církevních poměrů. Vytkla bych jí snad pouze to, že v několika případech se nedokázala zcela oprostít od západního chápání a hodnotí byzantskou společnost a realie příliš ze zorného úhlu poměrů v západní Evropě. To se projevilo především při opětovném označení Michaéla Palaiologa jako uzurpátora císařského trůnu. Byzantská říše nebyla dědičnou monarchií, ač se realita mnohdy jevila opačně. Panovník, který byl uveden do úřadu podle starobylé tradice (vyzdvižen vojáky na štít a korunován), nemohl být považován za uzurpátora, byť poté odstranil původního vládce - spolucísaře. To byl případ nejen Michaéla Palaiologa, ale například také zakladatele makedonské dynastie Basileia I., kterému nikdo jeho čin zavraždění spolucísaře nepřipomínal a jako uzurpátora ho neoznačoval. Co se týká Michaélových korunovace, v Byzanci neexistoval jediný univerzální korunovační klenot a často jeho úlohu plnil právě perlový diadém. Na místě není ani údiv nad tím, že neurozený člověk zastával vysoký úřad, i to bylo v Byzanci obvyklé. Konstantinopolského patriarchu lze snad označit jako biskupa, ale nikoliv arcibiskupa, toto označení se ve východní církvi až na výjimky nepoužívá. Stejně tak ovšem nelze označovat chrám sv. Petra ve Vatikánu jako katedrálu, tou není ani ze stavebního hlediska ani svým postavením v křesťanské církvi. Za velmi zajímavé považuji nastínění otázky, jakou naději na úspěch měl plán na porážku Michaéla Palaiologa a dobytí Konstantinopole křížovou výpravou, již připravoval Karel z Anjou, na kterou Průšová odpovídá záporně. Bohužel z kontextu nevyplývá, zda jde o její vlastní úvahu či zda ji převzala z literatury.

Více připomínek mám k formální stránce práce. V první řadě se domnívám, že text je zbytečně podrobně členěn do podkapitol, z nichž ty nejkratší mají rozsah pouze necelé dvě stránky, což se pro historickou práci nehodí. Autorka by měla dokázat, že dílčí témata umí propojit slovem, nikoliv členěním a mnoha nadpisy. Po stylistické stránce vykazuje text jistou

neobratnost, což by se dalo prominout, bez povšimnutí však nemohu nechat gramatická pochybení, kterých zůstalo v textu poměrně hodně. Autorce ve větách docela často přebývá nebo spíše chybí interpunkce (s. 14, 16, 22, 23, 66 ad.), nezřídka se objevuje také vyšínutí z vazby (s. 28, 30, 33, 36 ad.). Více pozornosti by měla věnovat používání cizích jmen a názvů. Chápu, že jejich přepis do češtiny je značně složitou záležitostí, ale přinejmenším se domnívám, že geografické názvy a především jména řeckého původu by se neměla polatinštovat, ale počešťovat ve své původní řecké podobě: správně je ostrov Euboia, nikoliv „Euboea“, Laskaris/Laskarida nikoliv „Lascaris“/„Lascarise“, patriarcha Kerularios nikoliv „Celularius“, patriarcha Germanos nikoliv „Germain“, císař Andronikos nikoliv „Andronic“ atd. Rozhodně nesprávné jsou tvary výrazu pontifex „pontifexů“ nebo „pontifa“. U jmen panovníků je přehlednější uvádět příslušnou číslovku, zvláště panovalo-li v dané zemi několik vládců shodného jména (například Michaél a Andronikos v Byzanci). Velký problém představuje pro autorku psaní velkých písmen na počátku vlastních názvů, respektive rozlišení, co vlastní název je a co není. Pokud lze názvy státních útvarů jako byzantská říše nebo sicilské království psát obojím způsobem (ale v konkrétní práci vždy jednotně), je „Druhý lyonský koncil“ („II. Lyonský koncil“), „Velký chrám“, „Sicilský král“ nebo „Achájský kníže“, „Guelfové“ rozhodně chybné. Z geografického hlediska se klášter Sosandra, pohřební místo dynastie Laskaridů, nenachází v řecké Magnesii poblíž Soluně, kam by nejspíše zemřelé nikájské císaře za daných poměrů nepřeváželi, ale u maloasijského města Magnesia ad Sipylum (dnešní Manisa). Pevninská část budoucího království obojí Sicílie rozhodně nepatřila muslimům a nebyla Normany dobyta až koncem 11. století. Pokud jsou již zařazeny citace z pramenů, měly by být buď v originále nebo v češtině, neexistuje žádný důvod, aby byly uváděny ve francouzském jazyce, byť se jedná o jazyk příslušné edice. Je chvályhodné, že autorka připojila biografické poznámky, neměly by však být náhodně jen u některých osob, ale buď u všech, o kterých pojednává, nebo přinejmenším u všech důležitějších.

Doporučuji, aby studentka během obhajoby odpověděla na tyto otázky:

1. Co míní politickou a ekonomickou rivalitou obou částí křesťanstva?
2. Proč označuje soluňské království jako lombardský stát?

Bakalářská práce Terezy Průšové má velmi dobrou úroveň, která odpovídá požadovanému standardu. Vzhledem k uvedeným skutečnostem ji doporučuji k obhajobě a navrhuji klasifikovat známku *velmi dobře*.

Praha, 20. srpna 2016

doc. PhDr. Dana Picková, CSc.